

Yeni Türkiye

65

bu sayıda

Çanakkale Özel Sayısı

devlet adamları, bilim adamları,
uzmanlardan ve yazarlardan arşivlere
dayalı 122 makale, inceleme ve araştırma

RECEP TAYYİP ERDOĞAN / AHMET ÇINAR / SEDAT LACİNER / HALE
ŞİVGİN / CEMAL AVCI / CEZMİ ERAŞLAN / HALİL İNALCİK / ERGÜN ÖZ
AKÇORA / TALHA UĞURLUEL / BÜLENT ÖZDEMİR / EMİNE BOLYAZICI /
VELİ YILMAZ / DURMUŞ AKALIN / AHMET ESENKAYA / YAVUZ
BAHADİROĞLU / SAYIM TÜRKMAN / ZAFER TOPRAK / HAKAN TÜRKKAN
/ MUZAFFER ALBAYRAK / ESİN ERYILMAZ BAĞCI / ZEKERİYA TÜRKMEN
/ MURAT KARATAŞ / ESRA SARIKOYUNCU DEĞERLİ / HAMİT
PEHLİVANLI / M. ÖNUR YURDAL / TAYFUN ÇAVUŞOĞLU / AYŞE
YANARDAĞ / YAŞAR SEMİZ / BEHCET KEMAL YEŞİLBURSA / İPEK BOLAT
/ H. ÖMER BUDAK / FİGEN ATABEY / AHMET YURTTAKAL / NECMETTİN
ÖZÇELİK / SONER DEMİRSOY / ZAFER TOPRAK / BAYRAM AKGÜN /
AHMET OĞUZ / LEVENT DÜZCÜ / VOLKAN MARTTİN / HASAN MERT /
EROL KILINÇ / SÜLEYMAN KOCABAŞ / BÜLENT ATALAY / ALİ ATA YİĞİT /
RECEP DÜNDAR / FATMAGÜL DİMİREL / HİKMET ZEKİ KAPCI /
MUSTAFA SITKI BİLGİN / BAYRAM AKÇA / MESUT ERŞAN / MUSTAFA
BIYIKLI / HATİCE İŞİLDAK KARA / SİNAN AVCI / MİTHAT AYDIN /
NURGÜN KOÇ / YAŞAR ÖZÜÇETİN / MAHMUT BOLAT / İSMET GÖRGÜLÜ
/ DOĞAN DOĞANER / HASAN CELAL GÜZEL / VEHBI VAKKASOĞLU /
ABDULVAHİD SEZEN / LOKMAN ERDEMİR / ABDULLAH AKIN /
MEHMET İŞİK / SARA GÜRBÜZ ÖZEREN / METİN AYIŞIĞI / ÖMER ÇAKIR /
ENVER KONUKÇU / AYHAN ÖZYURT / SERDAR SAKIN / MİTHAT ATABAY /
NURHAN AYDIN / TULAY ALİM BARAN / ERTUĞRUL ÖZTÜRK / HARUN
KAYA / ALİ ULVİ ÖZDEMİR / ZEKİ ÇEVİK / VAHDETTİN ENGİN / İSMAİL
SABAĞ / İBRAHİM YILMAZÇELİK / EBUBEKİR SOFUOĞLU / SEHER
BOYKOY / HÜSEYİN AKIN / NECATİ ÇETİN / DİLŞEN İNCE ERDOĞAN /
NESLİHAN ALTUNCUOĞLU / REŞİT GÜNGÖR KALKAN / AHMET EYİCİL /
İSLAM ÖZDEMİR / ERCAN ÇELEBİ / HAMDİ DOĞAN / RECEP
KARACAKAYA / YÜCEL NAMAL / AYTEN DİRİER / HARUN TUNCER /
MİTAT DURMUŞ / ERAY CÖMERT / MAKBULE SARIKAYA / YUSUF OĞUZ
ALTUNTAŞ / ZEYNEP İSKEFİYELİ / HALUK ORAL / REYHAN KÖRPE /
ADEM İŞİK / HİLAL ORTAÇ / FATMA ÜREKLİ / İSMİGÜL ÇETİN / UMUT
ÇEVİK / OĞUZ AYTEPE / MUSTAFA BOSTANCI / SEYİT AHMET SİLAY

Çanakkale Savaşlarındaki Yaralılar İçin Yardım Toplayan Almanların Hilal-i Ahmer Madalyası ile Ödüllendirilmeleri

Hikmet Zeki Kapcı*

620

Türk tarihinin şanlı sayfaları arasında yerini alan Çanakkale Muharebeleri hem Türk milletinin kaderinde hem de dünyanın geleceğinde etkili bir rol oynamıştır. Müttefiklerin savaşı kolayca bitirmek için açtıkları bu cephe beklentilerinin aksine Türklerin zaferiyle sonuçlanmış, savaşı uzatmıştır. Ayrıca, Şark Meselesi olarak da adlandırılan Türkleri bu topraklardan tamamen atma projesinin boşa çıkarılmasının temeli burada atılmış, Milli Mücadele'nin kıvılcımı burada ateşlenmiştir.

Savaş tarihi çalışmalarında genel olarak cephelerdeki durum, savaşın seyri ve sonuçları ön plana çıkartılır. Ancak unutmamak gerekir ki zafere giden yolda cephede verilen mücadele kadar cephe gerisinde yapılan çalışmalar da etkilidir. Lojistik olarak adlandırılan bu hizmetler askerin mühimmat, kıyafet ve gıda ihtiyacının giderilmesinin yanı sıra

sağlık hizmetlerini de kapsayan geniş bir yelpazedeki çalışmalardır.

Osmanlı Devleti'nde, yürürlükteki talimatname ve nizamnamelere göre ordudaki insan ve hayvan sağlığının korunması, beslenmesi, giydirilmesi, yaralıların tedavisi Sıhhiye ve Veteriner Teşkilatının görevleri olarak kabul edilmişti. Maalesef, Birinci Dünya Savaşı boyunca koruyucu sağlık hizmetleri noktasında gerektiği ölçüde hizmet edildiği söylenebilir. Bu dönemde verilen kayıpların yarıya yakınının sağlık imkânlarının yetersizliğinden geldiği görülmektedir. Bu sebeple, bulaşıcı hastalıklar konusunda tedbir almak amacıyla 1914 yılında "Ateşli Hastalıklara Karşı Harp Talimatı"ndan başka bir girişimde bulunulduğu görülmemektedir.¹ Bundan başka hasta ve yaralıların tedavileriyle de ilgilenen bu teşkilat menzil bölgelerinde kurduğu hastanelerle hizmet vermiş, ordu insan mevcudunun %10'unun tedavisini burada gerçekleştirme-ye çalışmış, durumu ağır olanları iç bölgelere sevk etmiştir.²

Osmanlı Devleti savaşa girdiği dönemde sanayi ve eğitim kurumları gibi sağlık kurumlarının da yoğun olarak toplandığı yer İstanbul ve civarıydı. İstanbul'da bulunan Gülhane, Gümüşsuyu, Haydarpaşa, Maltepe ve Yıldız Hastaneleri'ne ek olarak Eskişehir, İzmit, Konya ve Tuzla Hereke Hastaneleri de bu dönemde İstanbul'a bağlanmıştı. Çanakkale Savaşı öncesinde Müstahkem Mevki Komutanlığı emrinde Çanakkale Merkez Hastanesi ve Gelibolu Hastanesi vardı. Ayrıca, Kilitbahir'de 19. Tümen'e bağlı olan bir seyyar hastane ile Anadolu yakasında Sarıçalı'da bulunan seyyar hastane de 9. Tümen'e bağlı olarak hizmet vermişti. 5. Ordu Karargahı Gelibolu'ya geldikten sonra bu durum değişmiş, hastane ve yatak sayısı artmıştır. Menzil hatlarında 150 yataklı 3 harp hastanesi, 500 yataklı 3 menzil hastanesinin

(* Yrd. Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, (bzeki@erciyes.edu.tr)

(1) Genelkurmay Başkanlığı, *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi III. Cilt, 6. Kısım (1908-1920)*, Ankara 1996, s.282-283

(2) Genelkurmay Başkanlığı, *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi III. Cilt, 6. Kısım (1908-1920)*, Ankara 1996, s.281

yanı sıra Biga'da kurulan 150 yataklı 2 harp hastanesi ve Lapseki'de 150 yataklı 3 harp hastanesi hizmet vermişti. Bunlardan başka, Kızılay'dan 200 yataklı ve tam teçhizatlı bir hastane alınmış, Gelibolu'daki Fransız okulunda hizmet vermiştir.³ Ayrıca, Galata'da 600 yataklı Salgın Hastanesi, Biga'da bulunan Hasta Nakliye Müfrezesi ile 600 kişiden oluşan Sıhhiye Taburu ve Lapseki'de ecza deposu Çanakkale Muharebeleri boyunca sağlık hizmeti vermişti. Bunlara ek olarak Akdeniz ve Gülnihal vapurları ile 6, 61, 63 ve 70 numaralı Şirket-i Hayriye vapurları hastane gemisi olarak görevlendirilmişti.⁴ Yine, Ağadere mevkiinde 4. Tümen ve 9. Tümen seyyar hastaneleri ile 3. Kolordu'nun 1. seyyar hastanesi ve Maydos bombalandıktan sonra buraya taşınan Maydos Hastanesi savaş süresince hizmet vermişti.⁵ Savaşın şiddetlendiği günlerde bu sağlık birimlerine günde yaklaşık 2000'e yakın yaralı gelmiş, başta 4000 civarında olan yatak kapasitesi bölge halkının da desteğiyle 11700'e kadar çıkmıştı.⁶

Bu hastanelerde savaş süresince çok ağır şartlarda hizmet verilmişti. İmkânsızlıkların yanı sıra müttefiklerin uluslararası hukuku hiçe sayarak hastaneleri bombalaması bu şartları daha da ağırlaştırmıştı. 22 Ağustos 1864 tarihinde imzalanan Cenevre Sözleşmesi'ne göre savaş alanında sağlık personeline ve yardım görevlilerine dokunulmaması, savaş esnasında ve sonrasında yaralılar arasında ayırım yapılmaması kararlaştırılmıştı. 5 Temmuz 1865'te bu sözleşmeyi imzalayan Osmanlı Devleti⁷ Birinci Dünya Savaşı'nda bu karara titizlikle uymasına karşın aynı hassasiyeti düşmanlarından görememiştir. İngiltere ve Fransa Birinci Dünya Savaşı süresince Uluslararası Kızılhaç Komitesi'ne Osmanlı Devleti aleyhine tek bir şikâyette bulunmazken Osmanlı Devleti Osmanlı Hilal-i Ahmer Teşkilatı aracılığıyla somut delilleriyle müttefikler aleyhinde çok sayıda şikâyette bulunmuştu.⁸ Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde konuya dair çok sayıda belgeye rastlamak mümkündür.

Bunlardan bazılarını burada kaydetmek istiyoruz. 2 Temmuz'da Havuzluderede'ki Hafif Mecruh Hastanesi, 3 Temmuz'da 19. Fırka Sıhhiye Bölüğü Hilal-i Ahmer bayrakları ve işaretleri olmasına rağmen bombalanmış ve 4 şehit verilmiş, 8 asker de yaralanmıştı.⁹ Yine, 12 Temmuz'da Halilpaşa Çiftliği Hastanesine atılan bombalarla 6 şehit verilmiş,¹⁰ 31 Temmuz 1915 sabah ve akşamında Arıburnu'nda bulunan Hilal-i Ahmer işaretli hastanenin bombalanmasıyla da 9 asker yeniden yaralanmıştı.¹¹ 8 Eylül'de Çanakkale Merkez Hastanesine,¹² 26 Ekim'de Seddülbahir'de bulunan Behramlı Revirine¹³ ve 18 Aralık'ta Yalova Hastanesi'ne atılan bombalarla pek çok askerin şehit olmasına ve yaralanmasına sebep olmuşlardı.¹⁴ Bunlar gibi daha pek çok ihlal gerçekleşmiş, uluslararası kurallar çerçevesinde yapılan bu itiraz ve ikazlara rağmen istenilen sonuç alınamamıştı.

Çanakkale Muharebeleri süresince hem cephe hem de 9 cephe gerisinde gerekli olan mühimmat ve malzemelerin temini Osmanlı Hükümeti'nin tek başına

621

- (3) Nurhan Aydın, "Çanakkale Savaşları'nda Sıhhiye Ve Tahliye Hizmetleri", <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-77/canakkale-savaslarinda-sihhiye-ve-tahliye-hizmetleri>; Ayrıca bkz. Rauf Atakan, "Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi Çanakkale Muharebeleri İdari Faaliyet ve Lojistik", Çanakkale Muharebeleri 75 nci Yıl Armağanı, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1990, s.151
- (4) Onur Ural, "Çanakkale Savaşı'nda Sağlık Cephesi", http://infeksiyon.dergisi.org/pdf/pdf_INF_217.pdf
- (5) Ahmet Yurttakal, "Kilitbahir Ağadere Ağır Mecruh Hastanesi", <http://canakkalesavaslar.comu.edu.tr/makaleler/detay/19/kilitbahir-agadere-agir-mecruh-hastanesi>
- (6) Tuncay Yilmazer, "Çanakkale Savaşları'nda Sağlık Hizmetleri", Çanakkale Tarihi IV, Değişim Yayınları, İstanbul 2008, s.2350
- (7) Ahmet Tetik ve Mehmet Şükrü Güzel, *Kızılay ve Kızılhaç Belgeleriyle Osmanlılara Karşı İşlenen Savaş Suçları (1911-1921)*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2013, s.30-31
- (8) Tetik ve Güzel, *a.g.e.*, s.15-16
- (9) *Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri II*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2005'ten naklen BOA,HR.SYS, 2411-32
- (10) *Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri II*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2005'ten naklen BOA, HR.SYS, 2099-9.
- (11) *Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri II*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2005'ten naklen BOA, HR.MA,1142-58.
- (12) *Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri II*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2005'ten naklen BOA, HR.SYS, 2413-60
- (13) *Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri II*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2005'ten naklen BOA,HR.SYS, 2099-12.
- (14) *Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri II*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2005'ten naklen BOA,HR.SYS, 2100-1.

kaldırabileceği bir yük değildi. Bu sebeple hem müttefiği olan Almanya'nın desteğini almış hem de Hilal-i Ahmer ve benzeri kurumlar vasıtasıyla Türk milletinin yanı sıra Alman ve Avusturya halkından da yardım toplamıştır. Bunlara şu iki çalışmayı örnek olarak verebiliriz; seferberliğin ilanını müteakip Hilal-i Ahmer Cemiyeti savaş süresince pek çok masrafı karşılamak zorunda kalacağını bildirerek Cemiyet'e yardım toplama talebinde bulunmuştur. 19 Ağustos'ta yapılan bu müracaata göre günlük gazeteler bayramın ilk günü 10 para yerine 20 paraya satılacak, aradaki fark Hilal-i Ahmer'e yardım olarak kaydedilecekti.¹⁵ Yine, 6 Eylül 1914 tarihinde Osmanlı Donanma Cemiyeti vasıtasıyla Osmanlı Donanması menfaatine Kurban Bayramı'nda derilerin toplanması kararlaştırılmıştı.¹⁶

Hilal-i Ahmer Cemiyeti, ilk kez 11 Haziran 1868'de "Mecruhin ve Marda-ya Askeriye İmdat ve Muavenet Cemiyeti" adıyla kurulmuş olmasına rağmen dönemin yöneticileri tarafından bu girişim "sivillerin askeri işlere karışması" olarak nitelendirildiği için cemiyet gerekli onayı alamamıştır. Ancak, 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi'nde ortaya çıkan ihtiyaca binaen 14 Nisan 1877 tarihinde Hilal-i Ahmer Cemiyeti adıyla yeniden faaliyete başlamıştır.¹⁷ 1911'de üçüncü kez kurulan Cemiyet Trablusgarp ve Balkan Savaşları'nda önemli hizmetler gerçekleştirmişti. Ancak bu dönemde şubelerin nasıl çalışacağına dair bir nizamname olmadığı için liva ve kazalarda yeni şubeler açılmamıştı. Bunun üzerine 1913 Meclis-i Umumisi'nde bu eksikliğin giderilmesi amacıyla bir nizamname hazırlanmış, yurt dışında yeni şubeler açılmıştı.¹⁸

Birinci Dünya Savaşı başladığında Cemiyetin Birinci Reisi Viyana Elçisi Hüseyin Hilmi Paşa, İkinci Reisi Besim Ömer Paşa ve Prof. Dr. Akil Muhtar Bey idi.¹⁹ Bu dönemde Hilal-i Ahmer Cemiyeti sırasıyla Avusturya, Almanya, Macaristan, Darülharp ve Eskişehir'de cemiyete bağış toplamak,

asker ve sivillere yardımda bulunmak ve yurtdışındaki Türk öğrencilere yardım etmek amacıyla murahhaslıklar açmıştı. Ayrıca, merkezi İstanbul'da bulunan Cemiyet savaş boyunca yurdun değişik yerlerinde şubeler açmış, yardım toplamıştı.²⁰ Yine bu dönemde Cemiyet'in gelir ve giderleri "alelade" ve "fevkalade" bütçeler olarak belirlenmiş, hesaplar titizlikle tutulmuştu. Toplam gelirler 1.309735,25 olurken, giderler 839438,41 olmuştur.²¹

Birinci Dünya Savaşı esnasında Erzurum, Erzincan, Sivas, Samsun, Gelibolu, Şarköy, Tekirdağ, Medine ve İstanbul'da hastaneler açan Hilal-i Ahmer çeşitli cephelere sağlık heyetleri göndermişti. Ayrıca, cephe gerisinde imdat mevkileri, nekahethaneler, misafirhaneler kurmuş, Şirket-i Hayriye'den kiraladığı gemilerle yaralı ve hasta taşımıştı. Savaş süresince salgın hastalıklarla mücadele etmiştir. Bunlardan başka, kurduğu Üsera Şubesi ile esirlerimizle haberleşme, ihtiyaçlarını giderme ve esir değişimi gibi hizmetlerde de bulunmuştu.²²

Hilal-i Ahmer Cemiyeti Mart 1915'ten itibaren savaş boyunca 19445 yaralının tedavi edildiği 1700 yataklı Darülfünun Hastanesi, 1500 yataklı Galatasaray Sultanisi Hastanesi, 500'er yataklı Gureba, Taksim, Darüşşifa ve Çağlayan hastaneleri ile 250 yataklı Kadırga Hastanesi'ni açmıştı. Savaşın ilerleyen döneminde bunlar yetersiz kaldığı için 5500 yataklı 7 hastane daha açmıştı. Bunlardan başka Gelibolu'da 200 yataklı Çanakkale Sahra

(15) *Osmanlı Belgelerinde Birinci Dünya Harbi I*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, İstanbul 2013'ten Naklen BOA,HR, MA, 1105-91.

(16) *Osmanlı Belgelerinde Birinci Dünya Harbi I*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, İstanbul 2013'ten Naklen BOA,HR, MA, 1107-26.

(17) Tetik ve Güzel, *a.g.e.*, s.504

(18) Zuhâl Özyayın, *Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi*, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1987, s.137-138

(19) Seçil Karal Akgün ve Murat Uluğtekin, *Hilal-i Ahmer'den Kızılay'a*, Ankara 2002, s.189

(20) Akgün ve Uluğtekin, *a.g.e.*, s.191; Murat Uluğtekin ve M. Gül Uluğtekin, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Hilal-i Ahmer İcraat Raporları 1914-1918*, Ankara 2013, s.37

(21) Akgün ve Uluğtekin, *a.g.e.*, s.194-197; Kaynakta bu tutarın Lira ya da Kuruş olduğuna dair bir kayıt bulunmamaktadır.

(22) İsmail Hacifettahoğlu, *Milli Mücadele'de Hilal-i Ahmer*, Türkiye Kızılay Derneği Yayınları, Ankara 2007, s.15

Hastanesi kurulmuş, bölgede çalışma şartları ağırlaşınca önce Şarköy'e sonra da Tekirdağ'a taşınmıştı. Bu dönemde yatak kapasitesi 1000'e ulaşmıştı. Ayrıca, diğer hastaneler ve sağlık kuruluşlarına da ilaç, serum ve benzeri yardımlarda bulunmuştu.²³

Hilal-i Ahmer Cemiyeti tüm bu faaliyetleri finanse edebilmek için yurt içinde ve dışında yardım toplamıştır. Yardım yapanları teşvik etmek ve Hilal-i Ahmer'e katılımları artırmak için Avrupa'daki benzer cemiyetler gibi Cemiyete katkıda bulunanlara madalya vermek istemiş, bu istek 28 Mayıs 1912 tarihinde Osmanlı bürokrasisi için uygun görülmediği için reddedilmişti.²⁴ Ancak daha sonra bu yaklaşımdan vazgeçilmiş, tunç, gümüş ve altın olmak üzere üç çeşit madalya ile Cemiyete destek verenlerin taltif edilmesi benimsenmiş, 1919 senesi Nisan ayı sonuna kadar 4812 madalya verilmişti.²⁵ Bu madalyalar için Hilal-i Ahmer bütçesinden 1914 yılında 754,39, 1915 yılında 697,65, 1916 yılında 312,66, 1917 yılında 1247,19 ve 1918 yılında 38,41 olmak üzere toplam 3051,01 harcanmıştı.²⁶

Birinci dünya Savaşı esnasında Hilal-i Ahmer yetkilileri Almanya, Avusturya ve Macaristan'dan bağış toplamışlardır. Bu bağlamda 236.790 Lira Almanya'dan, 157,500 Lira Avusturya-Macaristan'dan ve 48,559 Lira diğer yabancı ülkelerden toplanmış, bağışlar özellikle 1915 yılında Çanakkale Savaşları sebebiyle artmıştı.²⁷ Alman ve Avusturya-Macaristan İmparatorları yaralıların tedavisi için para yardımında bulunmuş, Cemiyet bu iki imparator ile 80000 Mark bağış yapan Mösyö Krup'a altın madalya takdim etmiştir.²⁸

21 Ağustos 1916 tarihinde Hilal-i Ahmer ve Çanakkale'deki yaralılar için Almanya'da para toplanmasında katkıda bulunan zevata tunç ve gümüş olmak üzere Hilal-i Ahmer madalyaları takdim edilmişti.²⁹ Berlin, Dresden, Leipzig, Hamburg, Bremen ve Nürnberg şehirlerinde mukim Alman

vatandaşlarının oluşturduğu bu listelerde madalya verilecek kişi ve kişinin hizasında verilecek madalyanın cinsi kaydedilmişti. İçlerinde kadınların da bulunduğu bu liste 12 sayfadan mürekkeptir.

Bu belgede, Berlin'de Hilal-i Ahmer için yardım toplayan ve maddi destek veren 3'ü kadın toplam 116 kişi yer almıştır. İçlerinde politikacıların yanı sıra, doktorlar, eczacılar, tüccarlar, banka müdürleri, hukuk müşavirleri ve kamu görevlilerinin olduğu bu listedeki 4 kişiye tunç, 112 kişiye gümüş Hilal-i Ahmer madalyası verilmiştir. Berlin listesinde bulunan bayanlardan Irma Löwenstein, Vally Heimbürg ve Von Camp'a gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası verilmiş, Blechschmidt, Wilhelm Brandt,³⁰ Klauss ve Paechtner'e tunç Hilal-i Ahmer Madalyası verilmişti.³¹ Kalan 109 kişiye gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası tevcih edilmişti. Aşağıda Berlin listesindeki kişiler ve aldıkları madalyalara yer verilmiştir.

Mrs. Irma Löwenstein	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Vally Heimbürg	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ³²
Mrs. Von Camp	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ³³
Mr. Klauss	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Paechtner	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası ³⁴
Mr. Blechschmidt	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Wilhelm Brandt	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası ³⁵
Mr. Bötticher	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Chiecup	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ernst von Putkamer	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Seyfart	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Wiedmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Forkardt	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Agust von der Heydt	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Von Auenmüller	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası

(23) Akgün ve Uluğtekin, *a.g.e.*, s.203-204

(24) Akgün ve Uluğtekin, *a.g.e.*, s.32

(25) Uluğtekin ve Uluğtekin, *a.g.e.*, s. 46

(26) Akgün ve Uluğtekin, *a.g.e.*, s.196-197; Kaynakta bu tutarın Lira ya da Kuruş olduğuna dair bir kayıt bulunmamaktadır.

(27) Akgün ve Uluğtekin, *a.g.e.*, s.206

(28) Akgün ve Uluğtekin, *a.g.e.*, s.232-233

(29) BOA, İDUİT, 73-64-1

(30) BOA, İDUİT, 73-64-3

(31) BOA, İDUİT, 73-64-2

(32) BOA, İDUİT, 73-64-3

(33) BOA, İDUİT, 73-64-4

(34) BOA, İDUİT, 73-64-2

(35) BOA, İDUİT, 73-64-3

Mr. Max Müller Kuller	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Oscar Kayser	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Von Stiegler	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Paul Liepmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. May	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Weissenberger	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Max Lippold	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Barthold Arons	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Leberecht Hoffmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Peter Cornelius Goedhart	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Robert Dimker	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Max Grassmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Wilhelm Türcke	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Bernhard Demmer	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. R. Meuckhoff	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Von Hochstetter	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hans Berckemeyer	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ³⁶
Mr. Ferdinand Kautz	Gümüş Hilal-i Ahmer madalyası
Mr. Albert Sturm	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hugo Asbach	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. I. M. Baum	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Meyer	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Fels	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Begemann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Georg Hoffmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Alexander Lüdecke	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Wilhelm Borchert	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Karl Kiefe	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Otto Hinze	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Guidion	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hindenberg	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Steenmeister	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Sally Weissenberg	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Wankmüller	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Loebinger	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. G. Bresin	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Dr. Hesse Edler von Hessenthal	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Von Dombois	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Albert Lentze	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Siedler	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ³⁷
Mr. Patschmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Max Greve	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Teubner-Werner	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Willy Steinfeld	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Von Klitzing	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Franz Marcotti	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Richard Lindenberg	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası

Mr. Arthur Salomonsohn	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Arnold	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Von Mendelshon	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Karl Mommsen	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Emil Wittenberg	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Weldschmidt	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Karl Düttenhofer	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ed. Simon	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. James Simon	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Orgler	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. M. Steinthal	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Andrea	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Von Camp	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Neven Dumont	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Pönsen	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Gerson Simon	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Klapproth	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Jasper	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Vorbeck	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Flemming	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ³⁸
Mr. Schmitz	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Laboschin	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Otto Wolff	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ottmar Stratus	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ³⁹

Dresten şehrinden Hilal-i Ahmer ve Çanakkale yaralıları yararına yardımlarıyla destek veren biri bayan toplam 15 kişiye tunç ve gümüş Hilal-i Ahmer madalyaları takdim edilmişti. 9 kişiye tunç Hilal-i Ahmer madalyası verilirken 6 kişiye ise gümüş Hilal-i Ahmer madalyası verilmişti. Tiyatro oyuncuları, gazeteciler, öğretmen, doktor ve belediye başkanının bulunduğu liste aşağıda verilmiştir:

Mrs. Lotte Kreisler	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Willy Gunz	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Max Mühllell	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Heinrich Weisst	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Rudolf Dierze	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Franz Schwinning	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Mader	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Meinschner	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası

(36) BOA, İ.DUİT, 73-64-2

(37) BOA, İ.DUİT, 73-64-2

(38) BOA, İ.DUİT, 73-64-4

(39) BOA, İ.DUİT, 73-64-5

Mr. Georg Lobeck	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. A. Kase	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Haupt	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hopf	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Foerster	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Lippert	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴⁰

21 Ağustos tarihli belgeye göre, Leipzig şehrinden Hilal-i Ahmer ve Çanakkale yaralıları yararına yardımcılarıyla destek veren 38 kişiye tunç ve gümüş Hilal-i Ahmer madalyaları takdim edilmişti. 17 kişiye tunç Hilal-i Ahmer madalyası verilirken 21 kişiye ise gümüş Hilal-i Ahmer madalyası verilmişti. Doktorların, müşavirlerin, posta çalışanlarının, belediye başkanı ve yardımcısı ile daha pek çok farklı meslekten kişinin yer aldığı liste aşağıda verilmiştir:

Mr. Arthur Köpp	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ernst Kirchner	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Neidiger	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Seetzen	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hüter	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hermann Wittner	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Viktor Schroeder	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Sieblst	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Max Berger	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Alfred Giesecke	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Carl Sonntag	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Erich Wolff	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴¹
Mr. Gustav Von Frank	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Jager	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. George Müller	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Robert Rüger	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Friedrich Dodel	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴²
Mr. Ehnert	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Liebernickel	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hanke	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Von Buse	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Von Kirchbach	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Renilo Teubel	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ogust sussmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Kürsten	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Frederich Emil Beier	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Paul Stiehl	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ferich Von Harck	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası

Mr. Luyi Schmutzler	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ernst Fritsche	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Maksi Hermann Heine	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴³
Mr. Bernard Agust Dittrich	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Richard Schmidth	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Luis Wägler	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Theodor Dix	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Max Weiss	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hans Stumme	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Arthur Wünsch	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴⁴

Yine aynı belgede Hamburg şehrinden katılımlara da yer verilmiştir. Buna göre, 2'si bayan toplam 29 kişiye tunç ve gümüş Hilal-i Ahmer madalyaları takdim edilmiştir. Bu kişilerden 6'sı tunç Hilal-i Ahmer madalyası alırken 23'ü gümüş Hilal-i Ahmer madalyasıyla taltif edilmişti. Farklı halk kesimlerinden oluşan liste aşağıda verilmiştir:

Mr. Egressy Sandor	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ernest Vicenz	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Lattermann	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Lattermann	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴⁵
Mr. Otto Friedeberg	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ludwig Hansing	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴⁶
Mrs. Von Roehl	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Predöhl	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Cornelius, Freiherr von Berenberg-Goslar	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Albert Ballin	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Richard C. Krogman	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ed. Woermann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Sachse	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Alexander Schön	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Westphal	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Kurt von Sydow	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Rud. Crasemann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Schmitz	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. H. Roebeling	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Herman Haller	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hugo Fleisher	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası

(40) BOA, İ.DUİT, 73-64-6

(41) BOA, İ.DUİT, 73-64-7

(42) BOA, İ.DUİT, 73-64-8

(43) BOA, İ.DUİT, 73-64-7

(44) BOA, İ.DUİT, 73-64-8

(45) BOA, İ.DUİT, 73-64-9

(46) BOA, İ.DUİT, 73-64-10

Mr. Alex Otto	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Jacob Wolff	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Max Grube	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. J. Pincus	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Jacob Uhlfelder	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. August Neubauer	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Seyfard	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Max Bauer	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴⁷

21 Ağustos 1916 tarihinde Hilal-i Ahmer ve Çanakkale'deki yaralıları için Bremen'de toplanan yardımlarda katkıları bulunan 16'sı kadın toplam 54 kişiye Hilal-i Ahmer madalyaları verilmişti. Bunlardan, 21 kişiye tunç, 33 kişiye ise gümüş Hilal-i Ahmer madalyası tevdi edilmiş, bayanlardan 6'sı tunç 10'u ise gümüş Hilal-i Ahmer madalyası ile taltif edilmişti. İçlerinde Irak Cephesi komutanı Von der Goltz Paşa'nın eşinin de bulunduğu listede ticaret müşavirleri, dava vekilleri ve sanatçılar gibi farklı halk kesimlerinden insanlar yer almıştır. Bremen listesi aşağıda verilmiştir:

Mr. G. Ernest Kück	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Gustav Adolf Pfeiffer	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Adolf Hauschild	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hans Balcke	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴⁸
Mrs. Dora Jung	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Karl Kiefe	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Fritz Graeber	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Theofil Moussalli	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Wilhelm Steinhoff	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Rose Liebert	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Erich eger	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Hildegard Kuhn	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Gertrud Büttner	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Louise Bestehora	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Richard Apel	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Max Haack	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Wilma Hincke	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Daniel Ruyter	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Schmiegelow	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Karl Rath	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası
Herman Balge	Tunç Hilal-i Ahmer Madalyası ⁴⁹
Mr. Karl Bödiker	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Schünemann	Gümüş Hilal-i Ahmer madalyası

Mrs. Von der Goltz Pacha	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Walther	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Schröder	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hans Lebede	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Peter Lentz	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Lentz	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ed. Hirschfeld	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Hirschfeld	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Wedemeyer	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Heineken	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Louis Schmidt	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Kimmle	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Alfred Mauritz	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Heidrich	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Ortmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Lehmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Heinrich Niemann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Souvan	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Souvan	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Von Wilm	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ⁵⁰
Mrs. Hobelmann	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. Strube	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mrs. B. Heye	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Gross	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Bruno Schurig	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Stiegler	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Schultz	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Ockert	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Heinrich Kayser	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Capitaine Passauer	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Profesör Gustav Janson	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ⁵¹

Son olarak, Nürnberg kentinden içinde baronların da bulunduğu 12 kişiye Hilal-i Ahmer ve Çanakkale'deki yaralıları için yaptıkları yardımlar dolayısıyla gümüş Hilal-i Ahmer madalyası tevdi edilmiştir. Nürnberg şehrinde Hilal-i Ahmer madalyası alanların listesi aşağıda yer almaktadır:

Mr. Hans Seger	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Alfred Nathan	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Albert Reisenstein	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Heinrich Morgenstern	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası

(47) BOA, İ.DUİT, 73-64-9

(48) BOA, İ.DUİT, 73-64-11

(49) BOA, İ.DUİT, 73-64-12

(50) BOA, İ.DUİT, 73-64-11

(51) BOA, İ.DUİT, 73-64-12

Mr. Oscar Ringler	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Georges Baum	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Adam Kastner	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Eugen Frankfurter	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Hermann Jadlowker	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Wilhelm Freiherr Leuckhart von Weissendorf	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Fritz Freiherr Leuckart von Weissendorf	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası
Mr. Sigmund Merkel	Gümüş Hilal-i Ahmer Madalyası ²²

21 Ağustos 1916 tarihinde Hilal-i Ahmer ve Çanakkale'deki yaralılar için Almanya'da yardım toplayarak bize destek veren halkın farklı kesimlerinden 264 kişiye yardımlarına göre tunç ve gümüş olmak üzere Hilal-i Ahmer madalyaları tevcih edilmişti. İçlerinde Irak Cephesi komutanı Von der Goltz Paşa'nın eşinin de bulunduğu 22'si bayan yardımda bulunmuş, tunç ve gümüş madalyaları almayı hak etmişlerdi.

Almanların bu destekleri bir noktada Çanakkale'nin düşmesinin kendileri açısından doğuracağı sonuçlar açısından da değerlendirilmelidir. Mesele sadece müttefiğinin desteklenmesi değildir. Çanakkale düşerse İstanbul işgale uğrayacak, Osmanlı savaştan çekilmek mecburiyetinde kalacaktır. Bu durum Almanya açısından kabul edilebilir bir durum değildir. Bu sebeple Çanakkale'de mücadele veren Türklere hem devlet olarak hem de millet olarak Almanlar destek olmak zorundadırlar. Bu çalışmamızda Alman halkının desteği karşısında Türklerin takdirine dair bilgilere yer verdik. Muhakkak ki yapılan ve yapılacak nice çalışmalarda konuya dair çok daha kapsamlı ve önemli bilgilere ulaşılacaktır.

Kaynakça

Arşiv:

BOA, İ.DUİT, 73-64-1-13

Osmanlı Belgelerinde Birinci Dünya Harbi I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, İstanbul 2013.

Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri II, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2005.

Resmi Yayınlar:

Genelkurmay Başkanlığı, *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi III. Cilt, 6. Kısım (1908-1920)*, Ankara 1996.

Tetkik Eserler:

AKGÜN, Seçil Karal ve Murat Uluğtekin, *Hilal-i Ahmer'den Kızılay'a*, Ankara 2002.

HACIFETTAHOĞLU, İsmail, *Milli Mücadele'de Hilal-i Ahmer*, Türkiye Kızılay Derneği Yayınları, Ankara 2007.

TETİK, Ahmet ve Mehmet Şükrü Güzel, *Kızılay ve Kızılbaş Belgeleriyle Osmanlılara Karşı İşlenen Savaş Suçları (1911-1921)*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2013.

ULUĞTEKİN, Murat ve M. Gül Uluğtekin, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Hilal-i Ahmer İcraat Raporları 1914-1918*, Ankara 2013.

Makaleler:

ATAKAN, Rauf, "Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi Çanakkale Muharebeleri İdari Faaliyet ve Lojistik", Çanakkale Muharebeleri 75 nci Yıl Armağanı, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1990, s.141-153.

AYDIN, Nurhan, "Çanakkale Savaşları'nda Sıhhiye Ve Tahliye Hizmetleri", <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-77/canakkale-savaslarinda-sihhiye-ve-tahliye-hizmetleri>;

URAL, Onur, "Çanakkale Savaşı'nda Sağlık Cephesi", http://infeksiyon.dergisi.org/pdf/pdf_INF_217.pdf

YILMAZER, Tuncay, "Çanakkale Savaşları'nda Sağlık Hizmetleri", Çanakkale Tarihi IV, Değişim Yayınları, İstanbul 2008, s.2349-2353.

YURTTAKAL, Ahmet, "Kilitbahir Ağadere Ağır Mecruh Hastanesi", <http://canakkalesavaslari.comu.edu.tr/makaleler/detay/19/kilitbahir-agadere-agir-mecruh-hastanesi>

Tezler:

ÖZAYDIN, Zuhale, *Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi*, İstanbul Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1987.

(52) BOA, İ.DUİT, 73-64-13